

Reservatsbildning Lovön – Kärösön

Nyhetsbrev från Länsstyrelsen i Stockholms län

Nr 2 juni 2011

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Foto: Stefan Henriksson

Hej!

Du läser just nu det andra nyhetsbrevet om reservatsbildning av Lovön-Kärösön!

Detta är ett nyhetsbrev som kommer ut 1–2 gånger om året och som i första hand sänds ut till de boende i området. Syftet är att berätta om planerade och aktuella händelser som rör det blivande natur- och/eller kulturresevatet. Nyhetsbrevet ges ut av Länsstyrelsen i Stockholms län.

Arbetet med reservatsbildningen

Arbetet med att kartlägga områdets natur- och kulturvärden inför reservatsbildningen skrider framåt. Området – Lovön, Kärösön och övriga öar och skär – är stort och innehållsrikt och kartläggningen är ett omfattande, mycket intressant och roligt arbete för oss som fått förmånen att utföra det.

Öarnas rika förhistoria är ovanligt väl utforskad. Förmodligen är det till stor del ett järnålderslandskap vi fortfarande kan ur-

skilja som fick en fastare form under medeltiden och som bevarats i stora drag fram till idag. I den kulturhistoriska utredningen kommer vi titta närmare på vad olika landskapsavsnitt berättar, hur man sköter och eventuellt skulle kunna tillgängliggöra olika delar.

Friluftslivet i området är mångfacetterat. I reservatsarbetet ingår att se över vilka aktiviteter som finns och vilka möjligheter som kan utvecklas eller förbättras på ett

sätt som också värnar de övriga värdena i landskapet.

Natur- och kulturvärdena på öarna är beroende av det småskaliga landskapet och ett kontinuerligt brukande. För resevatet är det viktigt att det finns goda förutsättningar för att fortsätta bedriva lantbruk.

I höst, när inventeringarna är färdiga, planerar vi att kalla er som är intresserade till ett nytt möte inför nästa steg i arbetet.

Världsarvet Drottningholm

I år firas 20-årsjubileum med anledning av att Drottningholm blev världsarv, det första i Sverige. Ett världsarv som började som ett träsk och en ängsmark.

Lovö var under medeltid en bondebygd utan några större sätesgårdar. År 1552 skedde ett jordbyte som utgjorde början på en genomgripande förändring av ägo-förhållandena på Lovö. Gustav Vasa byter då den största gården i byn Glia mot ett stenhus i Stockholm. Kungen ville skapa ett storjordbruk och under andra halvan av 1500-talet kom all mark på Lovö utom Prästgården att hamna i Gustav Vasas ägo.

Lovö genomgick alltså under en ganska kort period en radikal förändring av jord-ägarförhållanden. En utpräglad bondebygd med blandat jordäggande och stort inslag av själväggande bönder har vid slutet av Gustav Vasas regering blivit ett kungligt komplex av landbougårdar underordnade avelsgården Torvesund, som senare bytte namn till Drottningholm.

En ny mangårdsbyggnad byggdes under senare delen av 1500-talet, sannolikt på den plats där det nuvarande slottet står. Den holländske byggmästaren Willem Boy ledde uppförandet av stenhuset vars murar man har hittat igen i det nuvarande slottet. Johan III gav gården namnet Drottningholm till Katarina Jagellonicas ära. Det var också drottningar som kom att sätta störst prägel på slottsanläggningen och dess historia. Efter en tid med arrendatorer och förfall överläts Drottningholm till Maria Eufrosyne och Magnus Gabriel De la Gardie och slottet kom därmed att ingå i Sveriges största godscomplex som sträckte sig långt över landets gränser. Genom De la Gardie hade Drottningholm blivit ett representa-

Drottningholms rötter ligger i det omgivande landskapet, i den möjlighet till försörjningen av hovet som gårdsbruken gav. På Lovö och omkringliggande öar producerades kött, mjölk och bröd. Här fanns också möjlighet att manifesteras makt genom byggnadskonst och det blev drottningar som drev de byggprojekt som resulterat i en miljö som anses omistlig för mänskligheten. Foto: Strömma Turism & Sjöfart.

ativt slott som drottning Hedvig Eleonora gärna tog över i början av 1660-talet. Men dagen innan nyårsafton samma år brann slottet ned.

Redan samma vår börjar hon bygga ett nytt slott med Tessin d.ä som arkitekt. Han blev nästan klar med byggnaden innan han dog 1681 och Tessin d.y fick ta vid med inredningar och lustträdgård. Under drottning Lovisa Ulrika, som fick Drottningholm i bröllopsgåva 1744, tillkom Kina slott och slottsteatern. År 1777 sålde hon Drottningholmsegendomen till staten och den har sedan dess varit i statlig ägo. Gustav III fick dispositionsrätt till Drottningholm efter köpet, vilket kungafamiljen har haft sedan dess. 1935 blev slottet med omgivningarna

ett statligt byggnadsminne. Sedan 1981 är slottet officiell bostad åt nuvarande kungafamiljen.

Drottningholm innefattar också en rik trädgårdshistoria. Idag kan man hitta tre distinkta stilideal; barockträdgården, trädgårdarna kring Kina slott i rokoko och den engelska parken.

I dag är Drottningholm ett av Stockholms populäraste besöksmål.

I år firas också 20-årsjubileum med anledning av att anläggningen blev världsarv och upptaget på UNESCOs lista över platser av omistligt värde för mänskligheten.

Källa: Bokverket de Kungliga slotten. Drottningholms slott. Från Hedvig Eleonora till Lovisa Ulrika (band I). Byggförlaget Kultur.

Nockebybron 1923. Foto: Berit Wallenberg. Källa: Kulturmiljöbild, RAÄ

Reservatet och vägprojekten

Som bekant pågår planeringen för bygandet av Förbifart Stockholm och breddningen av Ekerövägen (riksväg 261) för fullt. Trafikverket planerar för att arbetsplanen för Förbifart Stockholm ska ställas ut under sommaren, preliminärt under

veckorna 22-32 och att samråd kring en ny uppdaterad förstudie för Ekerövägen ska ske under ungefär samma tidsperiod.

Vi som jobbar med reservatbildningen arbetar för att genomförandet och utformningen av de nya planerade vägarna ska skada Lovöns natur-, kultur-, och friluftsvärden så lite som möjligt. Mer information på www.trafikverket.se.

Fältvandringar och intressanta föredrag

Foto: Mattias Jonsson

Som en del av reservatsarbetet planerar vi att ordna fältvandringar och föredrag med olika teman i samarbete med lokala föreningar. Några idéer är till exempel arkeologi med besök på fornborgen på sydvästra Lovö, jordbruk och agrarhistoria med utgångspunkt i Prästgården, Lovöns fågelliv, trädgårdshistoria och den odlade mångfalden, sjöfartshistoria och marinarkologi. Vi välkomnar varmt fler förslag på teman. Program med datum för fältvandringar och föredrag, med start under hösten, skickas ut med nästa nyhetsbrev.

Inventeringar sommaren-hösten 2011

Under sommaren 2011 kommer ett antal inventeringar att genomföras inom det planerade reservatet. En inventering av skogliga naturvärden och värdefulla ängs- och betesmarker kommer att göras av personal från Länsstyrelsen. En inventering av områdets vattenmiljöer har upphandlats och kommer att genomföras av Naturvatten i Roslagen AB. En upphandling för att ta fram en rekreationsanalys för området pågår, där avsikten är att beskriva områdets värden för friluftsliv, tillgängligheten till området och även analysera hur man kan förbättra områdets rekreationsvärde.

Visste du att...

... det i en järnåldersgrav norr om Lunda hittats en cirka 7 cm lång mansfigur i ben, kanske en stylus, ett slags pennskaft.

I den avsmalnande nederdelen finns ett borrar hål för ett järnstift. Sådana styli har använts till att rista i vaxtavlor.

Figuren har stora runda ögon, skägg, bakåtkammat hår och öppen mun med synliga tänder. En linje går över pannan. Han håller med båda händerna i skaftet till ett torshammarlikt föremål eller ett taukors (en tidig typ av korsymbol med en T-form). Källa: Lovö Archeological Reports and studies. Nr 9 2010.

Teckning: Bo Petré

Informationsmötet den 9 februari

Den 9 februari hölls ett informationsmöte om reservatsbildningen av Lovön - Kärösön i Klockargården på Lovön. Intresset för frågan var stort och lokalen fylldes av de cirka 80 personer som kom.

Projektet presenterades och frågorna från åhörarna var många. Bland annat handlade de om hur reservatet påverkar Förbifart Stockholm och Rv 261, om det ska bli ett natur- eller kulturresevat, vilka inskränkningar det blir för dem som bor på öarna och hur skötsel och förvaltning ska finansieras.

Av regeringens beslut att tillåta Förbifart Stockholm framgår att de förutsätter att ett resevat ska bildas av Lovön – Kärösön. I första hand för att förhindra följdexploateringar och för att bevara Lovöns höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Resevatet kommer dock inte att hindra något av vägprojekten.

Diskussionen om vilken typ av resevat det ska bli går vidare, det finns för- och nackdelar med de olika alternativen. Inriktningen nu är att undersöka möjligheten att göra ett kombinerat natur- och kulturresevat eftersom vi bedömer att fördelarna med detta alternativ är störst. Finansieringen är beroende av vilken typ av resevat det blir.

Ett huvudmål med reservatet är att bevara det småskaliga jordbrukslandskapet och då är brukandet avgörande. De viktigaste inskränkningar det skulle kunna handla om är att inte tillåta olika former av exploatering.

Aktuellt

- Anna Westman som haft en vikarie-tjänst slutar i projektet och ersätts av Ylva Othzén.
- Nästa nummer av nyhetsbrevet planeras till september 2011. Där presenteras program för höstens fältvandringar och föredrag och datum för nästa samrådsmöte.
- Läs mer om projektet på www.lansstyrelsen.se/stockholm/lovon

Kontakt

Projektledare Stefan Henriksson
Enheten för naturvård
Tfn 08-785 43 43
stefan.henriksson@lansstyrelsen.se

Ylva Othzén
Enheten för miljöplanering
Tfn 08-785 50 87
ylva.othzen@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Stockholms län, Box 22067,
104 22 Stockholm, Tfn 08-785 40 00 (vxl)

Får du inte nyhetsbrevet

lämna din adress till Stefan eller Ylva, så ser vi till att du får brevet hemskickat från och med nästa nummer.

Nyhetsbrevet finns även att hämta på biblioteket i Ekerö centrum och kan laddas ner från Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se.

Har du frågor?

Kontakta gärna någon av oss som arbetar med reservatsbildningen.